
ВЗГЛЯД В ПРОШЛОЕ LOOK TO THE PAST ЎТМИШГА НАЗАР

MUSTAQILLIK YILLARIDA O'ZBEKISTON TA'LIM TIZIMIGA BO'LGAN MUNOSABAT (xorijiy olimlarning fikr-mulohazalari misolida)

Atajanova Feruza Erkinovna,
Toshkent Tibbiyot Akademiyasi
"Ijtimoiy fanlar" kafedrasida katta o'qituvchisi

For citation: Atajanova Feruza. Attitude to the education system of Uzbekistan for the years of independence (on the example of foreign scientists). Journal look to the past. 2019, vol. 1, issue 8, pp. 18-24.

 <http://dx.doi.org/10.26739/2181-9599-2019-8-3>

*Келиб тушган сана 5 июль, 2019
Эълон қилинган сана 10 сентябрь, 2019*

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada O'zbekistondagi Oliy ta'lim muassasalari bilan AQSh, Germaniya, Frantsiya, Janubiy Koreya, Hindiston, Pokiston davlatlari o'rtasidagi ta'lim-tarbiya jarayonlari va o'zaro tajriba almashish to'g'risidagi fikrlar yoritib berilgan.

Kalit so'zlar: ta'lim, g'oyaviy-siyosiy, malaka oshirish, urf-odatlar, milliy madaniyat, tarixiy, falsafiy-axloqiy meros, intellektual, kadrlar.

ОТНОШЕНИЕ К СИСТЕМЕ ОБРАЗОВАНИЯ УЗБЕКИСТАНА ЗА ГОДЫ НЕЗАВИСИМОСТИ (на примере зарубежных ученых)

Атаджанова Феруза Эркиновна,
Ташкентская Медицинская Академия
Старший преподаватель кафедры "Общественные науки"

АННОТАЦИЯ

В этой статье были закрыты диссертации по обмену образовательным процессом и обмену опытом между высшими учебными заведениями Узбекистана и США, Германии, Франции, Южной Кореи, Индии и Пакистана.

Ключевые слова: образование, идейно-политическое, профессиональное развитие, традиции, национальная культура, историческое, философско-нравственное наследие, интеллектуальный, персонал.

ATTITUDE TO THE EDUCATION SYSTEM OF UZBEKISTAN FOR THE YEARS OF INDEPENDENCE (on the example of foreign scientists)

Atajanova Feruza,

Tashkent Medical Academy

Senior Lecturer of the Department "Social Sciences"

ANNOTATION

In this article, the dissertations on the exchange of teaching and learning experiences between Higher Education Institutions in Uzbekistan and the USA, Germany, France, South Korea, India and Pakistan were dissolved.

Key words: education, ideological-political, professional development, traditions, national culture, historical, philosophical and ethical heritage, intellectual, staff.

O‘zbekiston Respublikasi mustaqillik yillari mobaynida ulkan yutuqlarga erishdi. Buni jamiyatning barcha ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi jarayonlarida ko‘rish mumkin. Ayniqsa, istiqlol yillarida navqiron avlod vakillarining ta’lim-tarbiyasi, ularning ma’naviy kamoloti masalasi davlat siyosati darajasiga ko‘tarilib, bu yo‘lda qator maqsadli islohotlar amalga oshirilmoqda. Yoshlarni har tomonlama yetuk, intellektual salohiyatli va o‘z mustaqil fikriga ega shaxs sifatida voyaga yetkazish pirovard maqsadimizdir. Bugungi kunda ta’lim sohasida erishilayotgan natijalar xalqaro miqyosda ham e’tirof etilmoqda.

Quyida keltirilgan dunyoning hufuzli universitetlari olimlarining bu boradagi fikr-mulohazalari fikrimiz dalilidar. Xususan:

Xartmann Libetrut, Amaliy fanlar universiteti professori (Germaniya): – O‘zbekistonning to‘g‘ri tanlagan taraqqiyot yo‘li, ayniqsa, ta’lim sohasida tobora oshayotgan salohiyati xorijda ham katta qiziqish bilan o‘rganilmoqda. Boisi, ko‘plab mamlakatlarda ta’limni rivojlantirish bugungi kunning dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi. Yurtingizda yosh avlodning puxta bilim olishi,

o‘z kasbining yetuk mutaxassisi bo‘lib yetishishi uchun barcha zarur shart-sharoitlar yaratilgan. Kadrlar tayyorlash milliy dasturi, Maktab ta‘limini rivojlantirish Davlat umummilliy dasturi yurtimizda iste’dodli yoshlarning o‘z qobiliyatini to‘la yuzaga chiqarishiga xizmat qilmoqda. Tashrif asnosida O‘zbekistondagi maktab, kollej va oliy o‘quv yurtlari faoliyati bilan yaqindan tanishamiz. Yoshlar uchun barpo etilgan o‘quv maskanlarini o‘z ko‘zimiz bilan ko‘rish imkoniga ega bo‘lamiz. Bizning universitet Toshkent to‘qimachilik va yengil sanoat instituti bilan hamkorlik qilib keladi. Bundan o‘n ikki yil avval O‘zbekistonga kelgan edim. Bu davr mobaynida mamlakatingiz tanib bo‘lmas darajada o‘zgarib ketibdi. Yangi barpo etilgan muhtasham binolarni ko‘rib lol qoldim. Konferensiya turli mamlakatlardan kelgan yirik olimlar hamda soha mutaxassislari bilan o‘zaro fikr almashish imkonini beradi [1,6-7].

Jay Dev Agarval, Hindiston moliya instituti boshqaruvchilar kengashi raisi (Hindiston): – “Yuksak bilimli va intellektual rivojlangan avlodni tarbiyalash – mamlakatni barqaror taraqqiy ettirish va modernizatsiyalashning muhim sharti” mavzuidagi xalqaro konferensiya ko‘plab sohalar qatori ta‘lim tizimining barcha yo‘nalishlarini taraqqiy ettirish borasida O‘zbekiston erishgan muvaffaqiyatlarni o‘rganish, chet ellik soha mutaxassislari bilan fikr va tajriba almashish nuqtai nazaridan muhim ahamiyatga ega. O‘zbekistonda Prezident Islom Karimov rahnamoligida yosh avlodni sog‘lom va barkamol etib tarbiyalash, ularga puxta bilim berish davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan etib belgilangani yuksak samaralar berayotir. Davlatingiz rahbari tashabbusi bilan ishlab chiqilib, hayotga izchil tatbiq etilayotgan “Ta‘lim to‘g‘risida”gi qonun, Kadrlar tayyorlash milliy dasturi berayotgan samaralarni o‘rganish va qo‘llash boshqa mamlakatlar uchun ham ulkan imkoniyatlar eshigini ochadi. 2010 yili Toshkentda o‘tkazilgan Osiyo taraqqiyot banki (OTB) Boshqaruvchilar kengashining 43-yillik majlisida qatnashgan edim. O‘zbekistonda bank-moliya tizimida amalga oshirilayotgan tub islohotlar samarasida mamlakatingizning tashqi iqtisodiy munosabatlari tobora mustahkamlanib, xalqaro maydondagi obro‘-e’tibori muttasil yuksalmoqda. O‘zbekistonning barqaror rivojlanish strategiyasidan o‘rnak olsa arzigulik jihatlar g‘oyat ko‘p. Toshkent moliya instituti bilan bir necha yildan buyon samarali hamkorlik qilib kelyapmiz. Mazkur sohada aloqalarimiz jadal rivojlanayotgani bizni g‘oyat quvontiradi. O‘zbekistonlik talabalarning turli fanlarni o‘rganishga katta qiziqishi, o‘z iste’dodini amalda yuksak darajada namoyon etishi bizda doim havas uyg‘otadi. Yuksak intellektual salohiyatga ega, intiluvchan va izlanuvchan, bilimga chanqoq O‘zbekiston yoshlari bilan muloqotda bo‘lib, mamlakatingiz kelajagi buyuk ekaniga yana bir bor amin bo‘ldik.

Maykl Edelshteyn, Nyu-Jersi shtatidagi Ramapo kolleji direktorining o‘rinbosari (AQSH): – Men atrof-muhit va ekologiya bo‘yicha mutaxassisman. Mamlakatingizga o‘tgan yili ham kelib, Mo‘ynoq tumanidagi vaziyat bilan yaqindan tanishish imkoniyatiga ega bo‘lgandim. Aytish joizki, Markaziy Osiyo davlatlari, ayniqsa, O‘zbekiston mintaqada ekologik vaziyatni yaxshilash uchun ibratli ishlarni amalga oshirmoqda. Mamlakatingizda Orolbo‘yi ekologiyasini yaxshilash, atrof-muhitni muhofaza qilish, mintaqada sog‘liqni saqlash tizimini yanada takomillashtirish yo‘lida olib borilgan ishlar o‘z samarasini berayotganining guvohi bo‘ldik. Sohada faoliyat yuritayotgan mutaxassislarning kasb mahorati ham yuksak. Bularning barchasi, albatta, mamlakatingizda ta‘lim tizimiga qaratilayotgan ulkan e‘tibor samaralaridandir. Mamlakatingizdagi bir qator oliy ta‘lim muassasalarida bo‘lib, talabalar bilan suhbatlashdim. O‘zbekiston yoshlarining shijoati, yuksak odobi, bilim olishga chanqoqligi, samimiyligi menda katta havas uyg‘otdi. O‘zbekistonning go‘zal tabiati, Toshkent, Samarqand, Buxoro, Xiva kabi qadimiy shaharlaridagi tarixiy obidalar, zamonaviy binolar har qanday kishini hayratga soladi. Mazkur xalqaro anjuman kunlari O‘zbekistonda fan-ta‘lim sohasida amalga oshirilayotgan izchil islohotlar bilan yanada yaqinroq tanishayotganimdan, boy madaniyatingizdan bahramand bo‘layotganimdan xursandman. “Yuksak bilimli va intellektual rivojlangan avlodni tarbiyalash – mamlakatni barqaror taraqqiy ettirish va modernizatsiyalashning muhim sharti” mavzuidagi xalqaro konferensiya O‘zbekistonda yuksak samaralar berayotgan ta‘lim dasturi bilan yaqindan tanishish, turli mamlakatlar olim va mutaxassislari bilan o‘zaro fikr va tajriba almashish imkonini berayotganidan mamnunman [2].

Azmat Hayot Xon, Peshavor universiteti rektori (Pokiston):– Mamlakatingiz rahbari Islom Karimovning ta‘lim sohasi rivoji, yoshlar ta‘lim-tarbiyasiga qaratayotgan ulkan e‘tiborini mazkur xalqaro konferensiya misolida ham ko‘rish mumkin. Ma‘lumki, har qanday davlatning mavqei undagi ta‘lim tizimining qay darajada taraqqiy etayotgani hamda uning sifati xalqaro standartlarga qanchalik muvofiqligiga ham bog‘liq. O‘zbekistonda bu borada amalga oshirilgan ishlar berayotgan yuksak samaralarni, to‘plangan boy tajribani o‘rganish va tatbiq etish boshqa mamlakatlar uchun ham juda foydali bo‘ladi. Mamlakatingizda barpo etilayotgan zamonaviy jihozlar bilan ta‘minlangan va muhtasham binolarga ega ta‘lim muassasalari soni tobora ko‘paymoqda. O‘zbekistonda yoshlarga qaratilayotgan e‘tibor va g‘amxo‘rlikka, ta‘lim sohasida olib borilayotgan keng ko‘lamli ishlarga havas qilsa arziydi.

Yu Mi Xa xonim, Sangshim tibbiyot-ta‘lim jamg‘armasi prezidenti (Janubiy Koreya): – Mazkur xalqaro konferensiya mavzuining dolzarbligi bilan dunyoning ko‘plab mamlakatlarida katta qiziqish uyg‘otmoqda.

Anjumanda ishtirok etib, o‘zimiz uchun ko‘plab zarur va foydali ma‘lumotlar olishimga ishonaman. Tibbiyotda ta‘lim sifati va darajasi eng yuqori pog‘onada bo‘lishi darkor. Buning uchun talabdan ko‘p mehnat, sabr va kuchli bilim talab etiladi. Boisi, bo‘lajak shifokorlar inson hayoti uchun mas‘ul shaxsdir. Jamg‘armamiz Toshkent pediatriya tibbiyot instituti bilan samarali hamkorlik qilib kelmoqda. O‘zaro hamkorlik loyihasiga ko‘ra, o‘zbekistonlik yosh shifokorlar Janubiy Koreyada malaka oshirish va u yerdagi shifoxonalarda amaliyot o‘tash imkoniga ega bo‘ladilar. O‘zbekiston tibbiyot sohasida keng qamrovli tub islohotlarni amalga oshirib, ulkan yutuqlarni qo‘lga kiritmoqda. Mamlakatingizda Prezident Islom Karimov rahnamoligida onalar va bolalar salomatligini muhofaza qilish, aholi tibbiy madaniyatini yuksaltirish masalalariga alohida e‘tibor qaratilayotgani tahsinga sazovordir. 2011 yilning noyabr oyida tashkil etilgan “O‘zbekistonda ona va bola salomatligini muhofaza qilishning milliy modeli: “Sog‘lom ona – sog‘lom bola” mavzuidagi xalqaro simpoziumning o‘tkazilgani yurtiingizda tibbiyotga qaratilayotgan yuksak e‘tiborga yorqin misoldir. Mamlakatingizning Kadrlar tayyorlash milliy dasturi va Maktab ta‘limini rivojlantirish Davlat umummilliy dasturi mukammalligi bilan ajralib turadi. Poytaxtingizdagi ko‘plab litsey va kollejlarda faoliyati bilan tanishar ekanman, ta‘lim sohasiga ko‘rsatilayotgan g‘amxo‘rlik va yuksak e‘tibor samaralariga guvoh bo‘ldim. Yana shunga ishonch hosil qildimki, O‘zbekiston yoshlarining intellektual salohiyati juda kuchli. Bu ham yurtiingizda ta‘lim sohasida amalga oshirilayotgan keng qamrovli islohotlar natijasidir. Tahsil olish uchun barcha zarur shart-sharoitga ega intiluvchan va izlanuvchan o‘zbekistonlik yoshlarga havas qilsa arziydi.

Edgar Kloze, Brandenburg Texnologiyalar va innovatsiyalarni rivojlantirish va qo‘llab-quvvatlash instituti prezidenti, professor (Germaniya): – O‘zbekiston mustaqillikka erishganidan buyon o‘tgan qisqa vaqt ichida ta‘lim jabhasida ham salmoqli natijalarni qo‘lga kiritmoqda. Buni biz o‘zbekistonlik yoshlarning yuksak intellektual salohiyati misolida ko‘rdik. Qayd etish joizki, ta‘lim-tarbiya – ong mahsuli, lekin ayni vaqtda ong darajasi va uning rivojini ham belgilaydigan, ya‘ni, xalq ma‘naviyatini shakllantiradigan va boyitadigan eng muhim omildir. Zotan, ta‘lim-tarbiya tizimini va shu asosda ongni o‘zgartirmasdan turib, ma‘naviyatni mustahkamlab bo‘lmaydi. Biz Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston Milliy universiteti, Toshkent vrachlar malakasini oshirish va Gidrometeorologiya ilmiy-tadqiqot institutlari bilan yaqindan hamkorlik qilib kelamiz. So‘nggi besh yil ichida institutimizda o‘zbekistonlik bir qator talabalar malaka oshirdi. Ular ayrim qo‘shma loyihalar ustida ish olib bordilar. Natijada ikki

mamlakat uchun ham foydali bo'lgan turli yangi innovatsion g'oyalar shakllandi va amalga oshirildi. Aytish joizki, o'zbek talabalarining bilim olishga va til o'rganishga bo'lgan ishtiyoqi juda baland.

Savsan Noveir xonim, Versal shahridagi oliy arxitektura maktabi professori (Fransiya): – Uch yildirki, biz Toshkent arxitektura-qurilish instituti bilan hamkorlik qilib kelayotirmiz. Faol hamkorligimiz natijasi o'laroq, bir qator o'zbekistonlik yoshlar Fransiyada tahsil olmoqdalar. Ular qisqa fursatda Fransiyaning oliy o'quv yurtlaridagi ta'lim tizimi talablarini va fanlarni osonlik bilan o'zlashtirmoqda. Bu ularning bilim va intellektual darajasi juda yuqori ekanidan dalolatdir. O'zbekistonga ilk bor kelishim. Bu go'zal zaminda hukm surayotgan osoyishta hayot, farovonlik, tinchlik va barqarorlikka havasim keldi. Milliy va zamonaviy uslubni uyg'unlashtirgan mahobatli binolar, muhtasham inshootlarni ko'rib, xalqingizning me'morlik san'ati va bunyodkorlik salohiyatidan lol qoldim [3].

Bugungi kunda yurtimiz mustaqilligini mustahkamlash uchun olib borilayotgan g'oyaviy-siyosiy va ma'naviy-axloqiy tarbiyaning yo'nalishlari quyidagilardan iborat:

– talaba yoshlarni mustaqillik ruhida tarbiyalash, ularda mustaqillik tafakkurini, milly va umumbashariy qadriyatlarga hurmat, yuksak axloq, huquqiy bilimlar, ma'naviy yetuklikni chuqur egallab, qonunlarimiz ustuvorligini tan oladigan, mehnatsevalik kabi fazilatlarni shakllantirish;

– talaba yoshlarga ta'limning ijtimoiy-siyosiy afzalliklarini keng targ'ib qilish;

– mustaqillikning bebaho ne'mat ekanini yoshlar ongiga chuqur singdirish, o'zida milliy va umuminsoniy qadriyatlarni aks ettirgan ma'naviy-ma'rifiy ishlar davlatimizning siyosiy, madaniy birligini ta'minlaydigan asosiy omil ekanini chuqur tushuntirish;

– talaba yoshlar o'rtasida ma'naviy-ma'rifiy ishlarni olib borishda milly g'oya, milliy qadriyatlar, urf-odatlar, milliy madaniyat, tarixiy, falsafiy-axloqiy meros, shaxs erkinligi va rivojining davlat tomonidan himoya qilinishining afzalliklari.

O'tgan 1991-2013 yillarda respublikamizda yoshlarga oid 100 ga yaqin qonun hujjatlari ishlab chiqildi va qabul qilindi. Shuni ta'kidlash joizki, bugun yurtimizda ta'lim jarayonini isloh etishda oliy o'quv yurtlar muhim o'rin egallamoqda. O'tgan davr mobaynida ularning soni ikki barobar ortdi va bugungi kunda mamlakatimizdagi 59 ta universitet va oliy o'quv yurtida 230 mingdan ziyod talaba ta'lim olmoqda [4].

Xulosa qilib aytganda, mustaqillik yillarida yurtimizda yangi avlod kadrlarini tayyorlash, iste'dodli yoshlar bilan ishlash masalalari yangicha g'oyaviy-siyosiy asosda, aniq samarali tizim bo'yicha yo'lga qo'yildi.

Bunda, birinchidan, davlat va jamiyat qurilishi, ijtimoiy-iqtisodiy, ma'naviy-ma'rifiy kabi sohalarda zamon talablariga javob beradigan yangi avlod kadrlarini tayyorlashga alohida e'tibor berilib, buboradagi islohotlar izchillik bilan davom ettirilmoqda.

Ikkinchidan, yangi avlod kadrlari yangicha asosda, milly g'oyamiz tamoyillariga tayangan holda tayyorlanmoqda.

Uchinchidan, bugungi kunda Kadrlar tayyorlash milliy dasturi negizida yurtimizda samarali milliy ta'lim modeli shakllandi va muvaffaqiyatli faoliyat ko'rsatmoqda.

To'rtinchidan, tarmoq vazirliklariga qarashli oliy va o'rta maxsus o'quv yurtlarida yangi avlod kadrlarini tayyorlash tizimi isloh qilinib, rivojlana bormoqda.

Beshinchidan, Davlat boshqaruvi akademiyasi, Tibbiyot akademiyasi, Qurolli kuchlar akademiyasi kabi zamonaviy ta'lim muassasalarida yangi avlod kadrlari bilan birgalikda, rahbar xodimlar, ilmiy, ilmiy-pedagogik kadrlar tayyorlash ham keng yo'lga qo'yildi.

Foydalanilgan adabiyotlar va elektron manbalar ro'yxati

1. “Юксак билимли ва интеллектуал ривожланган авлодни тарбиялаш-мамлакатни барқарор тараққий эттириш ва модернизация қилишнинг энг муҳим шарти” мавзусидаги халқаро конференция материаллари. – Toshkent: O'zbekiston, 2012. – В.6-7.

2. Uza.uz, 2012 yil 15 fevral

3. O'zbekiston ovozi.uz

4. Uza.uz, 2014 yil 12 yanvar